

Списанието излиза дваждъ: на 1 и 20, а притурката — веднъждъ: на 10 число всѣки мѣсецъ
ДИРЕКТОРКА: ТЕОДОРА Г. НОЕВА

Съдържание:

Къмъ приятелитѣ на женското образование у насъ. — Завистъна. — Славейковото шльоко. — Фелелонъ и сѣмичение. — то му «Воспитание на момитѣ». — Едно скърбно плетене. — Книги и списания. — Обявления.

Къмъ приятелитѣ на женското образование у насъ.

Граждани и Гражданки.

Надѣваме се, че въмъ е напълно извѣстенъ единъ отъ най-важнитѣ съврѣмenni въпроси, който възлнува умоветѣ на всички прогресивни човѣшки мислителни и който иска най-настоятелно разрѣшение, именно, тѣй нарѣчений *Женски въпросъ*, — освобождението на жената отъ всичкитѣ видове робства, въ които тя днес е обкована и даването ѝ широка гражданска, умствена и професионална свобода наравно съ своя другаръ — мъждъ. Разрѣшението на тоя въпросъ, колкото и деликатенъ да бжде, е неминуемо; това ни се налага, по необходимостъ, отъ измѣненитѣ условията на живота и отъ прогресивната общественна мисль. Нито единъ истински интеллигентенъ човѣкъ не може да го

не желае. Не ще съмнѣние, че това разрѣшение е тѣсно свързано съ освобождението изобщо на всички умствени при сѣществующитѣ условия на живота, че въ тоя случай не малка роль ще играйтѣ и самитѣ жени, които съзнаватъ вече своето неспасно положение и най-настоятелно искатъ своето напълно освобождение; обаче, не малко на това ще помогне подиганитѣ умствени и нравствени уровенъ на жената, която, по отношението на своя другаръ — мъждъ, стои несравнено много ниско. Това става още по вече вѣрно, като вземемъ прѣдъ видъ нейната воспитателна роль, като майка въ семейството и като дѣтелка въ обществото. Отъ тукъ изхожда и това начало, че подиганитѣ съзнанието на кой и да е народъ, което не малко ще съдѣйствува за разрѣшението на сѣществующитѣ сега социални проблеми, е тѣсно свързано съ подиганитѣ съзнанието на самата жена. Подиганитѣ на жената въ умствено и нравствено отношение може да служи като мѣрило за подиганитѣ умствени и нравствени уровенъ изобщо на народа. За това никой напрѣдничавъ човѣкъ не би трѣбвало да отказва съдѣйствието си, а съзнателно да спомага за правилното и солидното образование на жената. Справедливостта, най-сетнѣ, изисква еднаква свобода за всестранното

развиване и за двата пола и ако мъжът има достъп за високо образование, същият достъп трябва да се даде и на жената.

Въ такъвъ смисълъ въпросътъ е разрешенъ въ Америка и Австралия, на разрешаване е въ Англия, Скандинавия, Франция, Германия, Руссия, а даже и въ Сърбия, дѣто вратитѣ на висшитѣ учебни заведения сж отворени не само за мъжете, нъ и за женитѣ. Обаче, тъй ли е и у насъ? — За жалость, съвѣзмъ не! Нашето Висше училище, което датира вече отъ отваряннето си 7—8 год., още не пропуска въ своята ограда наши българки, които искатъ да продължатъ своето образование. Министерството на Народното Просвѣщение, което въ дадения случай трѣбваше да направи крачка напредъ за повдигането образованието на нашата жена, чрезъ приемането ѝ въ Висшето Училище, отлага, и както се вижда, за дълго време — разрешението на този въпросъ. Отъ какви мотиви се е ръководило то, за насъ поне оставатъ неизвѣстни.

За това апелираме къмъ васъ, граждани и гражданки, къмъ цѣлото общественно мнѣние, а особено къмъ васъ, народни учители и учителки, които не може да не желаете високото образование на нашата жена, да съдѣйствувате за по скорошното разрешенне постъпването на студентки въ Висшето Училище.

Едно движение специално въ това направление, движение, създадено главно отъ ония наши млади жени, които желаятъ да посѣщаватъ курсоветѣ при Висшето училище, вече съществува. Изъ цѣла България се получиха прошения, съ които Министерството на Народното Просвѣщение се моли да позволи на жената да бжде студентка въ нашето Висше училище, както е позволено въ висшитѣ учебни заведения въ странство, гдѣто и самото министерство има свои стипендиантки.

Надѣваме се, че нашиятъ апелъ ще бжде благосклонно приетъ отъ всички приятели на женското образование у насъ, и че органитѣ на общественното мнѣние ще посветѣтъ нѣколко думи по дигнигия отъ насъ въпросъ.

София, 1896 год.

Отъ нѣколко жени.

Като даваме съ голѣма благодарностъ мѣсто на горното възвание «отъ нѣколко жени» ние искаваме голѣмата си радостъ, задѣто гледаме, че женитѣ надлѣжно оцѣниха казаното отъ насъ, че ако желаятъ, щото, дѣлото имъ до се увѣичае съ успѣхъ, първо и първо трѣбва да се помъжатъ да взематъ въ рѣцѣтъ си водението му, тѣ сами да се наематъ да поведайтъ въпроса къмъ разрешението му¹⁾. За това и сега ние, при всичко че не ведимъ и съ самото започване на изданието ни, както ще е извѣстно, мислимъ, на подписавшиятъ въпросъ

¹⁾ Виждъ «Женский Свѣтъ», год. IV, бр. 11. — още год. I, стр. 75 колона първа.

ното възвание нѣколко жени, сме викали, че трѣбва да се допусне приемането на нашитѣ интеллигентни жени и моми като студентки въ Софийското Висше Училище, все пакъ и въ този случай присъединяваме гласа си къмъ оня на поменжитѣ госпожи съ молба, да се позволи на българката да постъпи като студентка въ туй наше Висше училище²⁾.

А тъй като, както се казва и въ самото възвание, съществува едно какво-да-е движение, създадено главно отъ жени за жени, то ние въ настоящето си ще се наемемъ да прѣдначертаямъ тукъ направлението, което трѣбва, споредъ насъ, да вземе туй движение, ако и много пѣти наспространно да сме говорили за него изъ коловитѣ на списанието си и въпрѣки че нѣма да прибавимъ къмъ тѣхъ нѣщо ново, неискано до сега, ще рекапитулираме, обаче за да обяснимъ и съсрѣтоточимъ въ едно всичко говорено до сега изъ списанието ни по тоя въпросъ.

* *
*

На всички е вече напълно извѣстенъ тоя най-важенъ съврѣмененъ въпросъ «който възбужда умоветѣ на всички прогресивни човѣшки мислителци и който иска най-настоятелно разрешенне, именно, тъй наречений *женский въпросъ*». Да, истина е, че съществува женски въпросъ, нъ дефиницията, че той се състои въ «освобождението на жената отъ всичкитѣ видове робства въ които тя днесъ е обкована и даването ѝ *широка гражданка*, умствена и *професионална свадба*, наравно съ своя другарь — мъжъ», намъ ни се види за много изъ леко, много повърхностно, а, кажи го, и не обмислено псказана. Ние и другъ пътъ сме казали, а и сега ще го повторимъ, че женский въпросъ е още въпросъ и, за жалость, въпросъ още неразрѣшенъ, въпросъ, който, наистина, занималъ е и занимава още най-мъдритѣ мъже на настоящия вѣкъ; нъ като въпросъ, той се още разисква и ще се разисква до окончателното му разрешенне, тъй като е подигнатъ «съ цѣль да опрьдѣли точно мѣстото, що жената, като е доказано за неѣ вече фактически, че тя по нищо не остава надиръ и по-долу отъ мъжа, трѣбва да заеме въ общественния организмъ, за да може свободно да развие напълно и всестранно своитѣ сили и способности; да се

²⁾ «Женский Свѣтъ», год. I бр. 12 и 13, стр. 92-93 и 98-101. Тоже год. II, бр. 17, стр. 129-131. — Чети още статията «съвъспитанието» год. IV бр. 10 стр. 73-76.

позволи на жената, щото тя сама да си създаде положението, което неоспоримо е вече, че има грамадно значение за съдбата на чело­вѣка, та споредъ него само да ѝ се отдава надлъжното уважение и социалнонравствено значение»³⁾ като е тѣй, прочее, работата и ка­то не е разрѣшенъ още въпросътъ, то не може по никои начинъ, мислимъ, да се говоря, че женский въпросъ е «освобождението на жената отъ всичкитѣ видове робства, въ кон­то тя днесъ е обкована и даването ѝ широка гражданка, умствена и професионална свобода наравно съ своя другарь — мъжь».

Знаемъ, че е достатъчно, наистина, «да хвърлимъ единъ погледъ на историята, ако ис­каме да се убѣдимъ, че за цивилизацията на единъ народъ можемъ да съдимъ отъ нравст­веннитѣ и гражданскитѣ права, съ които се ползватъ женитѣ у него. Колкото едно общество се развива, толкова и жената тамъ се оцѣнява и почита, тѣй щото нейното положение въ него може да служи като мѣрка на цивилизацията му. Може единъ народъ да е бѣденъ, да се на­мира подъ чуждо иго, нъ пакъ да е цивилизо­ванъ; не може, обаче да се счита по никои на­чинъ цивилизованъ, ако половината отъ човѣ­ческия родъ не взема участие въ общественния животъ.»⁴⁾ Разбираме, че и въ управленията «мѣстото на жената е опрѣделено също, както онуй на мъжа. За примѣръ нека ни послужи нѣкоя община: Тя има нужда отъ единъ кметъ, комуто се възлагатъ извѣстнитѣ намъ служби. До кмета трѣбва да има мѣсто и жена му, как­то до бащата има такова за майката. Нъ служ­битѣ на жена му или се прѣнебрѣгватъ отъ мъжа-кмета, или никакъ се не изпълняватъ. А такивато служби сж всичко, що се отнася до естественната и нравственната хигиена, до пра­витѣ, до филантропическитѣ учреждения, до на­родното образование, които жената трѣбвало би да надзирава и управлява. Защото, види ни се, че рѣдко нѣкой кметъ посѣщава училищата или наглежда добрѣ народнитѣ филантропически уч­реждения, а особенно откъмъ нравствена или финансова страна; навѣрно, той не посѣщава кърмачкитѣ на спрачетата, които оставятъ зло­щастнитѣ дѣчица да умираатъ отъ гладъ, подъ прѣдлогъ че само 20-25 лева получаватъ мѣ-

сечно.»⁵⁾ Нъ отъ това никакъ не слѣдва, че женский въпросъ, у насъ поне, се състои въ даването на жената «широка гражданска» и «широка професионална свобода, наравно съ своя другарь — мъжь». Ако би дѣйствително се състоялъ женски въпросъ въ това, то тукъ поне, въ България, не трѣбвало би и да съ­ществува той, защото толкова основниятъ ни законъ — конституцията, колкото и другитѣ закони даватъ на жената испаната *широка гражданска* и *широка професионална свобода*,⁶⁾ даватъ «възможность на всѣка жена да упраж­нява туй, за което се счита по-достойна и спо­собна».⁷⁾ Значи въпросътъ не се състои въ това, а въ разискване, какво е това *туй за което жената се счита най-достойна и способна*. А върху това туй, именно, миѣннията сж раз­дѣлени: Едни, дѣйствително, искатъ «жената да бѣде проучена, просвѣтена научно, за да може да земе такива длѣжности за които се доказала специална; затова прѣдлагатъ да се позволи на женитѣ, щото тѣ да постѣпватъ въ университе­титѣ, а и срѣдното имъ образование да се ре­формира коренно, съобразно съ тая цѣль;» при това, тѣ «прѣпорѣчватъ не само висшето учение на женитѣ, нъ и резноправниостта съ мъжа въ всичко т. е. да конфигурира ти съ него толкозъ въ ученето и занятията, колкото и въ гражданственитѣ длѣжности и права.»⁸⁾ Къмъ тая първия види се, по възванието имъ да при­надлежатъ подписанитѣ го «нѣколко жени», госпожи или госпожици. Други пакъ мислятъ, «че не съществува, а и не трѣбвало да съ­ществува женски въпросъ, защото бѣдѣщето на жената, като съпруга и майка, природно било точно опрѣделено, ней сир. нищо друго не трѣб­вало, освѣнъ домътъ въ най тѣсния смисълъ на думата!» Отъ тая видъ разгледатели на жен­ския въпросъ, намиратъ се доста по насъ, а, именно, такива, които или не сж могли още да се освободѣтъ отъ влиянието на стария режимъ, поддържанъ и умисленъ до послѣдньо врѣме чрѣзъ турскитѣ хареми или пакъ сж естествен­но твърдѣ застойчиви, консервативни⁹⁾ Нъ не е всичко това има и третя партия хора, които при разгледването и разискването женския въпросъ не послѣдватъ нито единия, нито дру-

³⁾ Видѣ въ прѣдисловието, мислимъ, на Бебенева книга „Жената Социализма“. — Чети въ Алманаха ни за 1894 г. ста­тията «женский въпросъ въ България» стр. 21.

⁴⁾ Женский Свѣтъ. год. I бр. 2, стр. 12, 13, статия «Жената» отъ Жульета Адамъ.

⁵⁾ Жен. Свѣтъ. год. I, бр. 4, стр. 26-27, статия «жената».

⁶⁾ Жен. Свѣтъ, год. IV, бр. 4, стр. 25 и 26, статия «Права на Женитѣ въ България».

⁷⁾ Жен. Свѣтъ, год. IV, бр. 5 стр. 34, същата статия.

⁸⁾ Алманахъ на «Женский Свѣтъ» за 1894 г. стр. 21 и 22

⁹⁾ Тамже, стр. 22.

гия пжтъ, нъ сж си прѣдначертали особенъ тавъвъ, съобразенъ и съ «прогресивната общественна мисль» и съ «измѣненнето условията на живота». Къмъ тая именно партия разгледатели на женския въпросъ принадлежимъ и ние — повечето българки и българи. Ние, като вземаме за основание извѣстното: «Всеки за каквото е повиканъ» и имаме прѣдъ видъ най главната роль на жената, именно, «нейната възпитателна роль, като майка въ семейството и като дѣятелка въ обществото», съставихме си слѣдующитѣ за женския въпросъ възгледи, които ни се видѣтъ, че отговарятъ най-добрѣ толкова и на живота по насъ, и на изискванията на нашето общество. «Първо и първо ние разпознаваме съществуването на Женския въпросъ, а, послѣ, искаме щото жена та да си остане жена». 10) Ето двѣ прѣдложения, които съдържатъ напълно всички наши по третирания въпросъ възгледи! Че въпросъ за жена съществува, е нѣщо неспоримо, тѣй като това го доказватъ толкова задълженията и справедливостта, колкото и природнитѣ закони и общественитѣ нужди.

«Женитѣ отъ всичкитѣ части на свѣта разбиратъ вече, че съставляватъ сила и че трѣбва да бѣдѣтъ сила.» Нъ женитѣ трѣбва да си оставатъ винаги жени, а да се не опитватъ да се прѣобържатъ на мъже, защото не би могли инакъ да доставятъ на обществото добрината, правото и истината, добродѣтели, за които малко се грижи мъжески полъ, 11) «жената нека се научи да разбира всичко, нъ да не знае всичко, освѣнъ ако има за нѣщо особена наклонность, особенъ талантъ, когато трѣбва да се остави свободна, за да го обработи» еднакво 12) съ мъжѣтъ. Това е умственната и еднаквата съ мъжа равноправность, за която, споредъ насъ, трѣбва да ратуваме ние женитѣ.

Както мъжѣтъ научава въ гимназитѣ да разбира всичко, а послѣ се прѣдава на това, за което има особена наклонность, особенъ талантъ, изучава стр. нѣкой занаятъ или нѣкоя наука, така и жената, слѣдъ получаването тѣй сжщо въ нѣкой гимназия енциклопедическитѣ познания, слѣдъ като се научи спр. да разбира всичко, прѣдава се въ изучаването това, което е по нейната особена на-

клонность или особенъ талантъ, прѣтназначава напримѣръ себе си за дома, като съпруга, майка и домакния, или пъкъ за нѣкоя наука — ако и по-рѣдко — което нѣщо и се оставя свободна да обработи. Нъ ние за собствена и свойственна на жената наклонность, за особеннъ нейнъ талантъ признаваме дома; нъ отъ това не слѣдва, че ограничаваме женитѣ отъ да си испитватъ и за друго нѣщо наклонността и таланта. Туй си главно, тѣй да кажемъ, прѣдначачение на жената ние основаваме, едно, на опита, който не веднжжъ ни е доказалъ, че жената е щастлива, когато може да ошастливи домъ, че нѣкоя друга карьера не може да бѣде за нежъ толкова славна и завидна, колкото оная на майка и домакния; и друго, на това че не само тая карьера не въспрѣпятствува, нъ напротивъ въ бесчисленно много случаи е спомагала на жената да се покаже дѣйствително велика и извънмѣрно благодѣтелна за обществото.

Слѣдва.

Завистьта.

Най-ужаснии порокъ, особено между насъ, женитѣ, е *Завистьта*. Тъзи болѣсть ни е останала отъ турското иго, нъ ние ѣх прѣтърпахме и така страшно ѣх пазиме, щото надминахме всичкитѣ народности по земното кълбо. Въ най-големия разгаръ е распространила тѣзи болѣсть между насъ, Пловдивчанкитѣ. Всекакви стари навици изоставихме, крачиме напрѣдъ съ Европѣята, вървиме паралелно съ нейната цивилизация — нъ, щомъ дойде работата за прѣмахването на този грозенъ бичъ, ние казваме стопъ. По-добро умиралка, отъ колкото да се отказваме отъ любимата *зависть*.

Всеки денъ разни нещастни примѣри ни се прѣдставятъ, вслѣдствие завистьта — нищо: още повече си ѣх обичаме. Една-коя-си се е застрѣлила, отровила или умоповредила или же оттигисала — нищо: имала право. Завистьта е наша, ние си ѣх обичаме! Между всѣдневнитѣ нещастни случаи отъ тѣзи болѣсть ще посочж само нѣколко.

Въ нашата (Софийска) Александровска Болница има и Психиатрическо отдѣление; тукъ ще намѣрите нѣколко жени умоповредни все отъ зависть. Между тѣхъ най-окаяната е една 23-24 годишна жена, която бѣше образецъ на хубостта и доброта. Защото мъжѣтъ ѣ разговарялъ съ комшията ѣ, който разговоръ — се доказа впоследствие — билъ съвършено невиненъ — тя паднала въ меланхолия и послѣ полудѣла. Три малолѣтни дѣщица, младъ мъжъ и добро положение е оставила. Погледнѣте ѣж, виѣ ще се оплашите. Суха, жълта, грозна, съ стригана глава и гола, овита съ единъ парцалъ, ходи изъ двора на Болницата.

Друга пъкъ умоповредила се, защото се била научила отъ благодатни нейни приятелки, че мъжѣтъ ѣ,

10) Алманахъ и пр. стр. 23.

11) Женский Свѣтъ год. 1, бр. 11 (Жулиета Адамътъ).

12) Женский Свѣтъ, год. 1, бр. 2 (Жулиета Адамътъ). — Четири в статията «По възпитаннето» отъ Легуве. Жен. Свѣтъ, год. III стр. 7-8, 11-15 и 21-23.

като билъ ергенинъ, ималъ любовница трета, защото мъжътъ ѝ любезно разговарялъ съ слугинята. Почти повечето болни сж поради такива важни (!) причини.

Почти всѣки день се напущатъ съ мъжа за удоволствието на тая грозна вѣщица *зависть*; пѣма милостъ, гдѣто намира приемъ не щади нищо; прѣдъ нищо се не спира, всичко онустошава. Холера и Чума сж нула прѣдъ неѣж.

Една Госпожа 35-40 годишна съ 6 дѣца застави-ла мъжа си да напустне работата си, защото въ сж-щото заведение работѣли жени! Тя не е могла да си обяснява, какъ е възможно нейний мъжъ да работи съвмѣстно съ жени. Убитъ и уморенъ отъ деиноцини крамоли, най-послѣ, напустналъ работата и останалъ безъ хлѣбъ. Нъ Госпожата останала ли е спокойна — не. «Мъжъ си, трѣбва отъ дѣпъ-земя да намѣришь и да донасяшь — да не си се женилъ, като не можешъ кжца да гледашъ,» говорѣше тя. «На-ли имахъ хуба-ва работа? Защо ма застави да ѣж оставѣж?»

«А, проклѣтничко, само при жени ли нампрашь ра-бота», отговори Госпожата. Така е вървѣло нѣщо 3-4 мѣсеци; мъжътъ се е разболѣлъ и отишелъ въ Бол-ницата, а Г-жата продала една златна гривня и си е приготвила черната рокля и дълъгъ до краката двоенъ черъ вуаль. Следъ кратко врѣме, тя си скубѣше коса-та подиръ погребалното шествие на мъжа си. Шестѣтъ дѣчица вървѣли подиръ колата и плачехж. Всѣкой виж-даше разликата между тѣхния плачь и оня на майка имъ.

Госпожата държи сега голѣма кжца и дава стаи подъ наемъ на беглари; тя има и дѣщеря на 14-15 год.

Друга, по-разумна, благоволила да побѣгне отъ мъжа си и за неговъ инатъ станала тунелжийка. Да помнялъ той, кога е гледалъ други жени.

Една образована Г-жа е напустнала мъжа си тѣзи дни, по единственната причина, защо мъжътъ ѝ билъ гледанъ отъ други жени, когато отивали на рас-ходка. Като че той трѣбва да затвори очитѣ на хората! Повечето болни отъ *Зависть* свършватъ живота отъ другарката на завистьта — *Охтика*.

Понеже тѣзи страшна болѣсть, завистьта, се е распространяла твърдѣ много у насъ и всѣки день ко-си живота на много нещастни семейства, апелираме къмъ редакцията на списанието «Женский Свѣтъ» да почне да се занимава сериозно съ този въпросъ и въ всѣки брой да посочва нѣкои цѣрове.

Пострадало.

Славейевото гнѣздо.

(Изъ Camille-Flammarion-овиятъ съчиненя).

Вжтрѣ въ единъ малкъ хубавъ лѣсъ, чинто пти-чета ме познаватъ, азъ срѣщнахъ едно славейево гнѣз-до, въ което се нампрахъ четири малки птичета голи и треперещи, сгушени едно до друго толкова много, щото едвамъ се отлпчаватъ голѣмитѣ имъ глави и още по-голѣмитѣ имъ черни очи.

Тѣ се излупихж прѣди единъ или два дена; слѣ-пователно тѣ не виждатъ ни дървесата, ни свѣтлината

и бихж непрѣмънно умрѣли, ако родителитѣ имъ, чие-то сърдце бие за тѣхъ съ истинско чедолюбие, не имъ обслужвахж; тѣ стоѣтъ тамъ, давайки имъ съ човкитѣ си храна, която събрахж прѣдварително и която съ-ставлява за малкитѣ меда и млѣкото за по-нататъшното имъ развивание. И много любопитно е да се гледа, какъ тѣ и съ каква готовность протѣгатъ главитѣ си.

Колко прѣлѣстно е туй семейство? и колко оби-чатъ живота величитѣ? Слънчевитѣ лъчи играѣтъ помежду листята на дървесата и единъ уопителенъ аромат се издига отъ долиниката; това е животѣтъ, играѣщъ съ свѣтлината въ сладката майска топлина. Понѣкога родителитѣ имъ прѣкъсватъ нахранванието имъ, въехицавайки се отъ погледа имъ, което и ис-казватъ съ движения на главата и съединявайки чов-китѣ си въ любовна цѣлувка.

Ненадѣнно се показва единъ облакъ и въздухътъ се расхлаждава; бащата тогава пехвъркнува, и май-ката влиза вжтрѣ въ гнѣздото, сбпра крачката си и покрива съ крилѣтъ си треперещитѣ си чедо, обхва-щайки така цѣлото гнѣздо, сжщо като нѣкое момиче, що простира дрѣхата си. Тя, обаче, държи високо гла-вата си, за да може да наблюдава всичко наоколо. Нъ ето помежду това бащата се завръща, сѣда отново до самия входъ на гнѣздото, както и по-прѣди, и прѣда-ва чрѣзъ човката храна на съпруга си, той обикно-венно ѝ донася отъ обичната ѝ храна и не ѝ дава ни-какъ да се беспокоява.

Тя пакъ, съ треперещитѣ си крила и пѣргаво тѣло, показва се задоволена отъ тоя видъ живѣние, прѣ-майки съ радостъ отъ мъжа си храната, която той ѝ донася. Той повтаря това нѣщо много нѣти до довър-шаванието на обѣда ѝ.

Прѣди петнадесетъ дена родителитѣ бѣхж весели и цѣлъ день си играехж, хвърчайки отъ дърво на дър-во, пѣхехж и повече се любѣхж; нъ сега тѣ много се трудѣтъ за поддържанието на младото си семейство; тѣ сж вече фамилиети, натоварени съ отхранванието на ново поколѣние, та не имъ остава вече врѣме ни да играѣтъ, ни да танцуватъ по влоичетата, ни да се любѣтъ, както по-прѣди.

Догдѣто тия птиченца сж малки и не могатъ да хвърчатъ, пуждно е родителитѣ имъ да ги хранѣтъ съ човкитѣ си; тѣ много ги обичатъ, макаръ, че тѣ не само нѣма да помнѣтъ това, нъ, напротивъ, щомъ ще се научатъ отъ майка си употрѣблението на кри-лата си, ще пехвъркнатъ веднѣжъ за винѣги и ще забравѣтъ съвсѣмъ и самитѣ тѣхъ, и своето дѣтннство.

«Чедолюбнето, както и рѣката се стрѣми винѣги да слиза, а не да възлиза. . . .»

Какво мислѣтъ днесъ родителитѣ — славей? Без-съмнѣнно тѣ не мислѣтъ за нищо, нито се беспоко-яватъ за бжджцето на синоветѣ или дѣщеритѣ си, за занаятитѣ имъ, които ще упражняватъ, или за честѣта имъ, защото тѣ нѣматъ лукави мисли за интереси, както човкитѣ.

Нъ тая съпруга, прѣди още да стане майка, въ-ное училище е изучила искуството за правилното пост-рояване на гнѣздото, въ което ще снесе лѣцата си,

когато още е едва едногодишна? Кой ѝ изучилъ, кой ѝ съобщилъ, че, за да се излупи́тъ снесенитѣ отъ нейж, яйца, има се нужда отъ известно количество топлина която самичка тя трѣбва да въспроизведе около тѣхъ, като сѣди надъ тѣхъ въ продължение на 15 дена? Това сѣданне е, разбира се, утѣкително за нейж, при всичко че усѣща една отпочивка, несносно; обаче, тя инстинктивно не се раздѣля отъ тѣхъ до опредѣленото врѣме.

А слѣдъ излупването на яйцата, кой ѝ научилъ да хвърка отъ гнѣздото и да търси храна не само за себе си, нъ и за тѣхъ? Кой ѝ кара да прѣкара още 15 дена неспокойно, държаща крилата си беспрѣстанно расперени, а още съ единъ стоежъ, който е много уморителенъ за едно птиче, длъжно да спи върху краката си?

Веднага, слѣдъ излупването на яйцата, ще се появѣтъ едни малки птиченца, които, поради слабостта си нѣма да могатъ да излизатъ вни́ъ отъ гнѣздото. Тѣ по-напрѣдъ бѣхъ обиколени отъ бѣлтѣка на яйцето, който имъ служеше за храна, а слѣдъ образуването краката и крилѣтѣ и освобождаваннето на главата отъ подъ гърдитѣ, тѣ часъ по-скоро побързаха да напусна́тъ затвора си.

Подиръ образуването на помелжитѣ части, човката имъ се покрива съ единъ видъ глечъ, отпадащъ слѣдъ излупването, та, като се окоравява тя, счупватъ съ нейж чурупката, и излизатъ вни́ка; а съ помощта на крилата и краката съвършено се отдѣлятъ отъ нейж.

О, ти славейево гнѣздо! ти си за мене толкова голѣмо, колкото е голѣма слънчевата система, съ всичкитѣ свѣтове, и ми говоришъ по домашному! Ти ми разправяшъ съ своя сладкъ езикъ, че онзи, който е сътворилъ славея, провидѣлъ, щото неговото чурилкание да се чува въ вечерното пѣние, и че тайнственната и Висша сила, що е сътворила свѣта, даде ѝ закони за разговаряние. Някоя идея не е по-проста и по-великолѣпна! Нищо друго не удовлетворява по-добрѣ нуждата отъ ученето! Природата, дѣйствително, е хубава! Ние вмѣсто да отвършваме очитѣ си при срѣщаннето на нѣкоя красота, напротивъ съ въехищенне гледаме на нейж и ѝ признаваме като нѣкоя математическа истина! Нали природата е наша майка? На дали ние сме прѣкарали нѣкога по-весели и приятни часове отъ ония, що сме прѣкарали въ дълбочината на нѣкой гястѣ лѣсъ! . . .

Мирославова.

Фенелонъ

и съчинението му «Въспитание на момитѣ».

(споредъ Академика Oct. Gréard).

Отъ тамъ, даже, може нѣкой да прѣдчувствува начина, по който Фенелонъ сѣди за способността си въ приеманнето въспитаннето. Менажъ¹²⁾, извѣстия-

12) Ménage (Gilles) французски литераторъ, родомъ отъ Angers (1603-1692).

вайки за успѣха на Ла-Брюйерскитѣ *Характери*¹³⁾, прибавялъ: «Ако туй съчинение бѣ публикувано трийсе или четирисе години по-рано, то имало би помалка репутация, защото женитѣ въ него се третиратъ много лошо, а пѣкъ тѣ били тогава въ състояние да рѣшаватъ.» Тая нападка не е отправена само къмъ Ла-Брюйера. Вѣрчо е, че писателитѣ въобще отъ второто поколение на XVII-я вѣкъ се показватъ помалко благоприятни на женитѣ, отколкото ония отъ първото. Дали блѣсъкътъ, съ който тѣ бѣхъ си упражнили авторитета смущаваше имъ духоветѣ, както се види да загаднува Менажъ? Дали бѣше това просто печаль за края на царството, на което сѣнката зе да се распространява? Винаги се случва, щото, слѣдъ като се нѣкой очуди извѣнъ мѣрка за прѣимствата на женитѣ, показва се да е вече овпечатляванъ само отъ недостатъцитѣ имъ.

Неопростимо би било, да се чуди нѣкой, задѣто Николь,¹⁴⁾ въ своята «жансенитическа»¹⁵⁾ строгость, намиралъ ги сами по себе си слаби и по-изнѣжающи чрѣзъ чувствата, които подигали, или задѣто Босюетъ¹⁶⁾, отетяпвайки на едно обръщение на краснорѣчива прищѣвка, припомни имъ, че напоследѣкъ, тѣ не правѣли друго, освѣнъ да излизатъ изъ една допълнителна кость на мъжа. Нъ Malebranche¹⁷⁾, който тѣмъ се отличава по своята деликатность, не ги жалѣлъ повече. Ако признава той, че има учени жени, куражливи жени, жени способни за всичко, както напротивъ се намиратъ мъже мекушави и изнѣжени, които не сж способни за нищо; ако се съгласува, че тѣмъ принадлежи «да рѣшаватъ модитѣ, да различаватъ добритѣ пѣнии и да сѣдѣтъ за езика», то напълно имъ отрича «нуждната сила на ума за вникване отатѣкъ повърхността на работитѣ и проникване до дѣното». Ла-Брюеръ, още по-малко снисходителенъ, не имъ отдавалъ никакво друго прѣвъсходство, освѣнъ въ писмописанието «споредъ искуството, което тѣ притѣжаватъ да правѣтъ да се чете въ една само дума цѣло едно чувство и по единъ деликатенъ начинъ да правѣтъ нѣкоя мисль деликатна». Ученитѣ жени раздражнявали нетърпеливостта му; той ги сравнява съ «единъ прѣдметъ отъ кабинета, който се показва на любопитнитѣ, който не е за никакво употрѣбление, който не служи ниго въ войната, ниго въ лова, не повече отъ единъ конь за упражнение, и когато сж най-проучени». Колкото се отнасяло до невѣжитѣ отъ тѣхъ, той се отричалъ да ги оплаче: кой имъ прѣчи да си отварятъ очитѣ, да четятъ, да задържатъ, каквото сж челп и да го прѣповтарятъ? Св. Евремондъ е единичгийтъ, може би, моралистѣ, на когото тонѣтъ

13) La Bruyère, славенъ французски моралистѣ, родомъ отъ Парижъ, писателъ на «Характеритѣ» (1645-1696).

14) Николь (Nicole Петръ), франц. богословъ (1625-1695).

15) Жансенитическа, т. е. свойственна на Жансениустъ, холландскій богословъ, основателъ на едно учение.

16) Босюетъ (Bossuet), Кондомскіи епископъ, славенъ франц. черковенъ ораторъ, родомъ отъ Дижонъ, Фенелоновъ неприятелъ (1627-1704).

17) Malebranche, франц. метафизикъ, родомъ отъ Каринъ (1 38-1715).

разрѣшава въпроса за тая жалостна критика. «Нищо не избѣгва отъ проникателността на жената, на която той описва портрета: способността ѝ на распознаване е най-съвършенна; тя е единъ умъ, който угождава, и единъ здравъ и развеселителенъ разсѣдъкъ». Истина е, че тоя портретъ е на «жена, която не се намира никакъ и която нѣма да се намѣри никога». Женитѣ сами бѣхж станали строги къмъ своя полъ. Не само отъ мъжетѣ се мъчи да прѣдпази Сепъ-Спирекитѣ ученици Г-жа де Ментенонъ, нъ тя се не довѣрява още и на женския характеръ. Тя нѣма много повече довѣрие въ тѣхния умъ: «Никога тѣ, казвала ти, не знайтъ, освѣнъ на половина».

Фенелонъ нѣма никакъ тия строгости. Той нѣма въ своитѣ разсѣждения никакви ласкателства; знае, че наклонността на момитѣ е къмъ мекушавостта; той не игнорира, дѣто тѣ иматъ едно скитническо и лековѣрно въображение, една жива и беспокойна чувствителност, дѣто тѣ се оставятъ да бждатъ завлечени отъ бѣбривостта, да опояватъ чрѣзъ остроумия, да господствуватъ чрѣзъ лъжовната свѣтливост, дѣто сж тѣ родени искусственици, страстни, прѣувеличени въ всичко, дѣто едно напълствено желание да угождаватъ ги ржководи, прѣдава ги на обикнуване раскома, излага ги на развалата на нравитѣ и на пенаданието. Той умѣ добръ, какъ да не ги оставя да бждатъ завладѣни отъ никоя такъва опасна наклонност; той ги анализира съ дълбокомисленност, описва ги съ сила, почти строго. Нъ не тамъ е цѣлата жена. Тя има тоже своитѣ собствени добродѣтели: тя е естествено пзобрѣтателна, внимателна въ подробноститѣ, расположена, способна да разбира, проникателна и убѣдителна; тя притѣжава прѣимуществено тънкостьта, грацията, способността да «урѣжда»; тя има, особено, правото да си разви качества и да се излѣкува отъ недостатъцитѣ си; причината, по която се тя равнява съ мъжа е: ибли тя е «половината на човѣшния родъ?»

III.

Въспитателна система за женитѣ.

Нъ какъвъ воспитателенъ режимъ трѣбва за неж да се приложи? Не се анализира вече нѣкой педагогически трактатъ, а единъ трактатъ на практически моралъ: трѣбва да се прочете. Beauisset-ский кардиналъ, който бѣше се наелъ да резюмира Фенелоновата книга «Въспитание на момитѣ», биде принуденъ да се отрече отъ това, понеже не можатъ нищо да съкрати. Мъчнотията не произлиза само отъ привлекателната изобилност на заблѣжнитѣ, нъ тя слѣдва отчасти и отъ туй, че Фенелонъ си развива идентѣ, както му тѣ идватъ на умъ и безъ да се отлччава по строгостъ. Нищо не прилича по-малко на единъ общаенъ трактатъ. Спикателтъ никакъ се не грижи да уравни своето съзнание: той отдава, напирмѣрь, на общата педагогия много повече, отколкото се види да е нужно, едно специално мѣстие за момитѣ; свѣтитѣ му върху обмисленото тълкование на священното Писание не хващатъ по-малко отъ три глави, додѣто събира и помѣства въ нѣколко страници венчко, което му

се види за полезно да каже върху цѣлостта на матернала отъ своята програма на ученето си. Така сжщо и въ подробноститѣ; той се простира или се прѣкъсва споредъ моменталнитѣ вдихновения; той прави неочаквани възвращения върху прѣмнета и прѣдварителни заключение; остави се, съ една дума, да бжде завлеченъ отъ перото си и не му отреча никаква свобода. Нъ отъ тия размисления, твърдѣ често несъразмѣрни и разсѣдителни, които слѣдватъ по-скоро едно подиръ друго, нежелателно да сж свързани, и които поиъкога приличатъ твърдѣ много на единъ редъ отъ заблѣжки, излиза едно цѣло въ принципи и методи, които образуватъ едно истинско тѣло на теория.

«Испратѣте ми дѣщеря си» питалъ св. Жеромъ до Лета; «патоварвамъ се съ въспитанието ѝ». «Имайте дѣщеря си при себе си», отговаря Фенелонъ на една майка, която му бѣ поискала мѣстнието. Свѣтитѣ бѣше новъ. Монастирътъ и нацпоиътъ бѣхж останали за общитѣ прибѣжища, почти единичитѣ прибѣжища за въспитанието на момитѣ. Фенелонъ не се колебае да покаже опасноститѣ отъ тѣхъ. «Много уважавамъ въспитанието на добритѣ монастири, казва той, нъ повече се упоавамъ върху грижитѣ на една добра майка, когато е тя свободна да се запемае съ него. Ако нѣкой монастиръ не е уреденъ, то той е училище на суетността; тамъ момитѣ чуватъ да се говори за свѣта като за едно очарователно нѣщо; нѣма по-тънка отрова отъ това; повече струва свѣтитѣ самъ по себе си, нежели нѣкой свѣтски монастиръ. Ако учреждението е останало вѣрно въ духа на своя уставъ, то тамъ царува съвършенното незнание на вѣка; дѣтето, което излиза отъ него, за да влѣзе въ живота, е като нѣкой човѣкъ, когото бихж отхранили въ мрачнитѣ на нѣкой дълбока пещера и когото относитѣ бихж накарали да излѣзе изведиждъ на бѣлъ денъ; нищо не е пострашно за едно живо въображение, колкото туй внезапно изненадване. На мъдрата и благоразумна майка прилича да ввежда малко по-малко момата въ обществото, гдѣто тя е длъжна да прѣживѣе, и да привикне погледа на него. При това, само тя може, да открие въ духа и сърдцето ѝ уваженията, които трѣбва да се узнайтъ у неж за доброто ѝ управление. Истина е, че майката, и когато даже се посветява напълно на тая длъжностъ, има и други товари, които не ѝ позволяватъ да има винжни дѣтето прѣдъ очитѣ си, нито пъкъ да го води на всебждѣ наедно: вжтрѣшнитѣ ѝ занятия, които трѣбва, да пелъли въ оирѣдѣдени часове, длъжноститѣ на благоприличнето, които трѣбва да се назйтъ на навънъ. Така, нужно е, щото тя да има при себе си нѣкой личностъ съ редовенъ умъ, който да ѝ ржководи. Винаги, колкото и сигурна да може да бжде тая гаранция, тя ще бжде най-често недостатъчна; затова само въ случай на голѣма пужда трѣбва майката да си напусне дѣщерата, ако не пика, щото, чрѣзъ изгледа на безочливости и безредия отъ страна на къщнитѣ ѝ хора, които, като сж обикновено венчки недостойни хора, да се причини за осемъ дена повече зло, отколкото добро тя не би могла да направи за прѣзъ много години.

(Слѣдва).

ЕДНО СКЪРБНО ЯВЛЕНИЕ.

Както се вижда от публикуваното въ първата страница на списанието **важно извѣстие**, дирекцията ни е взела твърдо рѣшение, щото да очисти вече смѣтнатъ си съ всичкитѣ стари и нови абонати, та за напредъ никому да не испраща списанието безъ прѣдплата. На основание туй си рѣшение и желайки да улесни абонатитѣ си при събиране абонаментитѣ, тя почна да събира абонаментитѣ чрезъ Т. П. станции. Нѣкои градища дадохъ удовлетворителенъ резултатъ, при всичко че имаше нѣкои абонати да сж отговорили, че за сега не се улеснявали, но общали до истичанието на годината да се издѣлжтъ: Дирекцията нѣмаше, освѣнъ да благодарн тия абонати. Обаче, за жалость, едно доста значително число абонати въ гр. Добричъ дохожда да ни разочарови и ни внуши скърбната мисль, че у насъ има още много съвѣмъ неблагоуспитани и неспознающн задълженнето си спрѣмо другитѣ хора. А още по-жалостно е, че тѣ не съзнаватъ дълга си и спрѣмо оня, на които сж задължени вече не само нравствено, нъ и по закона и на които би трѣбвало, освѣнъ другитѣ си задължения, да спомогнатъ и косвенно съ разни свои било материални, било нравствено пожертвование. Обаче, работата не е тѣй, за жалость. Тѣ по единъ башибозупки и съвѣмъ нахаленъ и нелогаленъ начинъ, безсѣвѣстно и бесрамотно отказватъ исплащаннето абонамента си, слѣдъ като сж получили нѣколко години наредъ най-редовно списанието! Чудно нѣщо напстина! Какво ли мислѣтъ тия Г-да и Г-жи! Дали нашитѣ броеве падатъ отъ небето, като *манна* или мислѣтъ, че се намиратъ на страна, гдѣто нѣма закони, защитающн правата на хората; гдѣто всѣки може да върши всѣкакви грабежи или и други подобни дѣла?

Между подобни безсѣвѣстни абонати се намѣрихъ и нѣкои други, които, отъ срамъ навѣрно, отказали да подншжтъ и испратенитѣ расписки, но заявили устно само, че не желаети да платѣтъ!

Ето въ каква ниска и жалка нравствена степенъ се намиратъ тия Г-а и Г-и! Нъ трѣбва да се покаже на тѣхъ, че ншто даромъ се печата, ннто пакъ даромъ се нише. И че, който получава отъ другитѣ каквото и да е, той е длѣженъ да му заплати стойността на полученото, защото никой не имъ запрѣщаваше да възвѣржтъ броеветѣ или никой не имъ испратилъ броеветѣ безъ тѣхното исканне.

За това поканваме всички тия Г-да и Г-жи въ гр. Добричъ, да внесжтъ веднага сами вече длѣжимата си сума; въ противенъ случай ще ги съберемъ по сѣдебенъ редъ и нѣма да позволимъ никому тоя произволъ, а ще имъ публикуваме и имената въ списанието.

Годишенъ абонаментъ:

за абон. въ Т.-П. станция — на списанието . . .	л. 3.—
— на списанието съ притурката . . .	" 5.50
И за абон. на право въ Дирек. — на списанието . . .	" 4.—
на списанието съ притурката . . .	" 7.—
за странство — на списанието . . .	" 5.—
— на списанието съ притурката . . .	" 9.—

Отговорникъ: А Петровъ

Книги и Списания,

получени въ дирекцията ни.

Ловецъ год. II брой II и III *София* 1896. —

Zensky uizor *Vosnik* I cislo 15 A. Praha dne 10 rijna 1896.

Vzdrzhatel год. V брой 8 *Пловдивъ* 1896. —

Най новитѣ *Материализма* критически бѣлжки отъ теологическа гледна точка, *София* 1896 год.

Изложение за състоянието Вратчанското окръжие презъ 1895-96 год., прѣдставено отъ Вратченскн окр. Съвѣтъ, при откриванне редовната сессия презъ 1896 год.; отъ Вратченскн окр. управителъ. *Вратца* 1896. —

Изложение за състоянието на Севлиеветкото окръжие презъ 1895-96 год., прѣдставено отъ Севлиеветскн окр. Съвѣтъ при откриванне редовната му сессия презъ 1896 г. Отъ Севлиеветскн окр. управителъ *Севлиево* 1896. —

Стенографически протоколи на Софийскн градско-общинскн съвѣтъ (редовна сессия кн. II. (Собствено Издание на кметството *София* 1896. —

Вира и Разуля год. II кн. XII и XIII. *Пловдивъ* 1896.

Юридически прѣгледъ год. IV кн. XV *Пловдивъ* 1896.

Учитель год. IV кн. I *Пловдивъ* 1896. —

Медицинскн Сборникъ год. II брой 10 *София* 1896 год.

Орало год. III брой 19 I Октомврий *София* 1896 год.

Звѣздца год. V кн. VIII Октомврий *София* 1896 год.

Единъ съвѣтъ

къмъ читателкитѣ ни.

Недѣйте купува никакви дрѣхн и други зинни чешити, прѣди да посѣтите новоотворената въ улица Прѣславска магазинъ, както и другитѣ двѣ още модни магазини на г. г. Хаджи-Петръ Христовуловъ и С-пе, бивша фирма Паруси Георгну и С-пе.

ЕКОНОМИЧЕСКИ САПУНЪ

НА

ХР. ИВ. РИЗО,

награденъ съ златенъ медалъ въ I-то Българско земеделѣлческо-Промншленно Изложение въ Пловдивъ и съ бронзовъ — отъ Анверското изложение.

Прѣдпазвайте се отъ имитация. Истинскн сапунъ носи горнята марка.

Всичко, що се отнася до списанието или притурката испраща се съ адресъ: До Дирекцията на «Женскн Съвѣтъ» ул. Войнишка № 122 — Варна.

Писма неплатени не се приематъ, Всѣкакви обявления, относящи се до госпожи и госпожици приематъ се.

Правото на записъ въ Т. П. стан. се плаща отдѣлно отъ абон-

Печатница Л Нитче — Варна